ДОДАТОК 2

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ім. Івана Боберського

Кафедра терапії та ерготерапії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИКУМ

«ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ у геронтології та геріатрії»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань: 22 Охорона здоров'я

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність: 227 Фізична терапія, ерготерапія

(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення: факультет терапії та реабілітації

(назва інституту, факультету, відділення)

рівень вищої освіти: Магістр

Робоча програма практикуму «Фізична терапія у геронтології та геріатрії » для здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія

IXс. (денна форма навчання)

Розробник:. канд. з фіз. виховання і спорту Федорович О.Б.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри терапії та ерготерапії

Протокол від “ ” серпня 2024 року №

Завідувач кафедри

(Гузій О.В.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма затверджена на засіданні Ради факультету фізичної культури і спорту

Голова _____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма затверджена на засіданні Ради факультету ПЗО

Голова _____ (_____)

(підпис) (прізвище та ініціали)

©_____, 20___рік

© _____, 20___рік

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Спеціальність, рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 1,5</td><td>01 Освіта
галузь знань</td><td colspan="2">Дисципліна за вибором</td></tr>
<tr><td>Модулів – 3</td><td rowspan="5">Спеціальність (професійне спрямування):
227 Фізична терапія , ерготерапія</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 3</td><td>6-й</td><td>_</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин – 90</td><td>9-10-й</td><td>_</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 4
практика –
самостійної роботи студента – 3</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Рівень вищої освіти:
магістр</td><td>10 год.</td><td>_</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>30год.</td><td>_</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практика</td></tr>
<tr><td>-</td><td>_</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>50 год.</td><td>_</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:
-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40 /50

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни **практикум** з «Фізична терапія у геронтології та геріатрії» є формування у магістрантів фундаментальних знань стосовно підготовки кваліфікованих фізичних терапевтів, що базуються на сучасних досягненнях провідних вітчизняних і іноземних вчених та світової практики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:
характеристики основних хронічних захворювань, які мають прогресуючий характер та впливають на роботу інших систем організму у осіб літнього та старечого віку; особливості фізичної реабілітації у осіб літнього та старечого віку; як оцінювати функціональний рівень. мобільність, рівень свідомості та рівень незалежності пацієнта перед проведенням втручання; які необхідні шкали, опитувальники, методи спостереження для оцінки обмежень осіб літнього та старечого віку.

вміти: складати індивідуальні програми для пацієнтів літнього віку; здійснювати вибір адекватних засобів і методів підготовки та контролю; формувати мотивацію до занять; оцінювати функціональний рівень. мобільність, рівень свідомості та рівень незалежності пацієнта перед проведенням втручання, враховуючи хронічну патологію та вікові зміни; підбирати та навчити пацієнта використанню технічних засобів, які дозволять пацієнту швидше покращити свій функціональний рівень;

Дисципліна формує такі загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, узагальнення, аналізу, синтезу та оцінювання отриманої інформації, необхідної для професійної діяльності фізичного терапевта. Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних наукових та практичних знань.
ЗК 02. Здатність до пошуку, отримання, оброблення та аналізу надійної, достовірної та науково обґрунтованої інформації, необхідної для професійної діяльності фізичного терапевта, з різних джерел з використанням інформаційних і комунікаційних технологій, в тому числі іноземною мовою. Навчатись нести відповідальність за запропоновані наукові гіпотези; дотримання етичних норм; вміти працювати автономно.
ЗК 03. Здатність до представлення своєї професійної діяльності, адаптації та дії в новій ситуації. Знати алгоритми прийняття оптимальних рішень в умовах комплексності та невизначеності.
ЗК 05. Здатність знати свої професійні права та обов’язки; принципи науково доказової практики та генерувати нові ідеї, брати участь в освітніх, наукових та інноваційних проектах і приймати обґрунтовані рішення.

Навчитись доносити свою позицію до фахівців та нефахівців; ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності.

ЗК 06. Здатність демонстрації навики та уміння способів та методів впливу на якість виконуваної роботи, мотивувати людей рухатися до спільної мети, керувати, здійснювати професійну комунікацію, вільно спілкуватися державною мовою усно і письмово.

ЗК 07. Здатність виконувати професійну діяльність із дотриманням вимог техніки безпеки та охорони праці та працювати автономно. Навчитись проводити заходи фізичної терапії для корекції порушень структури/функцій організму, активності та участі особи; діяти для пацієнти та згідно нормативно-правових вимог і норм професійної етики;

ЗК 08. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт на основі етичних міркувань, принципів і цінностей фізичного терапевта. Навчитись клінічно та рефлексивно мислити та приймати відповідні рішення; вміти систематично вести документацію; оцінювати якість своєї роботи.

СК 01. Здатність визначати проблеми фізичної, когнітивної, психоемоційної, духовної сфер, обмеження заняттєвої участі пацієнта відповідно до Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ). Здатність спілкуватися з пацієнтом/клієнтом родиною, опікунами членами реабілітаційної команди для визначення. проблем та обмежень.

СК 02. Здатність коректувати свою практичну діяльність згідно практики заснованій на доказах, клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики, аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми фізичної терапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.

СК 03. Здатність пояснити необхідність заходів фізичної терапії та змін середовища для відновлення і підтримки здоров’я. Навчитись розробляти та впроваджувати домашню програму терапії. ефективно спілкуватися із пацієнтом/клієнтом, його родиною й опікунами, формувати розуміння власних потреб пацієнта та шукати шляхи їх реалізації.

СК 04. Здатність працювати в реабілітаційній команді та взаємодіяти із представниками інших професійних груп різного рівня, навчитись приймати колективні рішення.

2. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1.Основні поняття геронтології та геріатричні стндроми.

Тема 1.Поняття про геронтологію та геріатрію.

Мати розуміння основних понять, які використовуються в геріатрії. Вміти розрізняти теорії старіння, знати підходи та види старіння. Використовувати професійну термінологію. Мати розуміння структури геронтології та геріатрії.

Тема 2. Синдром старечої астенії.

Основні симптоми, які описують даний синдром. Опис та проговорення відповідних тестів, які допоможуть визначити ступінь астенії. Особливості тестування. Основні аспекти роботи з людьми похилого віку.

Тема 3. Особливості протікання саркопенії у осіб похилого та старечого віку.

Який вплив саркопенії на рухову активність та якість життя. Які можна використовувати тести для оцінки рухливості в суглобах та рухової активності. Тести для координації.

МОДУЛЬ 2.

Змістовий модуль 2. Комплексне геріатричне обстеження

Тема 4. Порушення ходи і падіння

Вміти визначати види порушень ходу, з чим пов'язані. Як правильно оцінити. Алгоритм дій з пацієнтами при неврологічних та м'язово-больових порушеннях ходи, оцінка, опитувальники та їх практичне застосування.

Тема 5. Оцінка програм мобільності пацієнтів з різними хронічними проблемами і віковими змінами.

Специфіка основних тестів та опитувальників при хронічних проблемах і вікових змінах. Комплексне геріатричне обстеження. Застосовування тестів і опитувальників на практиці. Які основні компоненти у комплексному підході до геріатричного обстеження.

МОДУЛЬ 3.

Змістовий модуль 3. Особливості психічних станів у осіб похилого віку.

Тема 6. Порушення пам'яті і старіння.

Застосування шкал для пацієнтів, оцінка якості життя, алгоритм вміння

працювати з судинними деменціями, вміти підбирати технічні засоби та інші ортопедичні пристосування .

Тема 7. Депресія у осіб похилого та старечого віку та її наслідки.

Види депресивних та тривожних станів у осіб похилого віку. Застосовування на практиці програми та алгоритмів втручання при тривожних станах та їх видах. Визначення поведінкових моделей. Вплив зміни поведінки на стосунки з родиною.

Тема 8. Порушення сну у осіб похилого та старечого віку та наслідки.

Алгоритм роботи фізичного терапевта із пацієнтами із порушеннями сну. Розбір методики дихальних вправ та здорового способу життя для пацієнтів, які мають значні порушення сну та засоби профілактики для здорового сну.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	п	лаб	с.р.		л	С	П	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Основні поняття геронтології та геріатричні стндроми.												
Тема 1 Поняття про геронтологію та геріатрію.	11	2	-	4	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 2 Синдром старечої астенії.	11	2	-	4	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 3 Особливості протікання саркопенії у осіб похилого та старечого віку.	9	-	-	4	-	5	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	**31**	**4**	**-**	**12**	**-**	**15**	-	-	-	-	-	-

Модуль 2.												
Змістовий модуль 2. Комплексне геріатричне обстеження												
Тема 4. Порушення ходи і падіння	18	2	-	6	-	10	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Оцінка програм мобільності пацієнтів з різними хронічними проблемами і віковими змінами.	16	2	-	4	-	10	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	34	4	-	10	-	20	-	-	-	-	-	-

Модуль 3												
Змістовий модуль 3. Особливості психічних станів у осіб похилого віку.												
Тема 6. Порушення пам'яті і старіння.	11	2	-	4	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Депресія у осіб похилого та старечого віку та її наслідки.	7	-	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Порушення сну у осіб похилого та старечого віку та наслідки	7	-	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-

Разом за змістовним модулем 3	**25**	**2**	**-**	**8**	**-**	**15**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Усього годин МОДУЛЬ 1-3 (I семестр)	**90**	**10**	**-**	**30**		**50**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Разом	**90**	**10**	**-**	**30**		**50**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1			
1	Тема 1. Поняття про геронтологію та геріатрію. Основні теорії старіння та сучасні вікові класифікації.	4	
2	Тема 2. Синдром старечої астенії.	4	
3	Тема 3. Особливості протікання саркопенії у осіб похилого та старечого віку.	4	
Модуль 2			
9	Тема 4. Порушення ходи і падіння	6	
10	Тема 5. Оцінка програм мобільності пацієнтів з різними хронічними проблемами і віковими змінами. Основні тести та опитувальники. Комплексне геріатричне обстеження.	4	

Модуль 3

11	Тема 6. Порушення пам’яті і старіння	4	
12	Тема 7. Депресія у осіб похилого та старечого віку та її наслідки.	2	
13	Тема 8. Порушення сну у осіб похилого та старечого віку та наслідки.	2	
	Разом	30	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	**Тема 1. Поняття про геронтологію та геріатрію. Основні теорії старіння та сучасні вікові класифікації .** Конспекти самопідготовки, визначень, загальної проблематики геріатрії. Особливості вікових змін систем організму. Паліативна допомога.	5	-
2	**Тема 2. Синдром старечої астенії.** Конспекти самопідготовки, Розробити програми для пацієнтів із даним синдромом. Визначити короткотермінові та довготермінові цілі для даної програми.	5	-
3	**Тема 3. Особливості протікання саркопенії у осіб похилого та старечого віку.** Конспекти самопідготовки. Написання програми для пацієнтів геріатричного пансіонату.	5	-
4	**Тема 4. Порушення ходи і падіння.** Конспект самопідготовки. Які є види порушень ходи. Аналіз програм для різних видів порушень ходи. Написати програму для пацієнтів із артрозом колінного суглобу.	10	-
5	**Тема 5. Оцінка програм мобільності пацієнтів з різними хронічними проблемами і віковими змінами. Основні тести та опитувальники. Комплексне геріатричне обстеження.** Скласти план заходів для комплексного обстеження геріатричних пацієнтів. Конспекти самопідготовки.	10	-
7	**Тема 6. Порушення пам’яті і старіння.** Які є програми для пацієнтів із порушеннями пам’ті. Конспекти самопідготовки.	5	-

8	**Тема 7. Депресія у осіб похилого та старечого віку та її наслідки**. Програми для осіб похилого віку, які мають тривожні чи депресивні стани. Конспекти самопідготовки.	5	-
9	**Тема 8. Порушення сну у осіб похилого та старечого віку та наслідки.** Конспекти самопідготовки.	5	-
	Разом	**50**	**-**

7. Індивідуальні завдання

(для студентів, які навчаються за індивідуальним планом-графіком)

- Матеріали самопідготовки;
- Самостійні роботи:
  - Написати програму для пацієнтів із одним із геріатричних синдромів із зазначенням короткотермінових та довготермінових цілей для даної програми;
  - Написати програму для пацієнтів із артрозом колінного суглобу;
  - Написати одну із програм для осіб похилого віку, які мають тривожні чи депресивні стани;
  - Скласти план заходів для комплексного обстеження геріатричних пацієнтів. Конспекти самопідготовки.

8. Методи навчання

1. Самостійна робота студентів:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, тощо);
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни;
- підготовка і виконання завдань, передбачених програмою практичної підготовки;
- підготовка до усіх видів контролю.

2. Словесні методи: лекція, обговорення, бесіда.

3. Наочні методи: демонстрація слайдів, фільмів.

9. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять в усній та письмовій формах**.**

1. Опитування.
2. Написання письмових модулів.
3. Перевірка матеріалів самопідготовки.

Підсумковий контроль – залік (IX семестр – денна форма;)

Вимоги для заліку

Оцінювання здійснюється за поточною успішністю:

1. Відвідування лекційних та семінарських занять
2. Виконання завдань в межах тем 1-8 (див. розділ 6 цієї програми).

Додатково (для студентів, які не набрали достатньої кількості балів):

- Матеріали самопідготовки з тем 1-8;
- Співбесіда (за змістом тем 1-8).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1-3 (залік)

<table>
<tr><td rowspan="2">Форма навчання</td><td colspan="4">Поточне тестування та самостійна робота</td></tr>
<tr><td>ЗМ 1</td><td>ЗМ 2</td><td>ЗМ 3</td><td>Сума</td></tr>
<tr><td>Денна
(усього балів)</td><td>0-14</td><td>0-16</td><td>0-20</td><td rowspan="4">100</td></tr>
<tr><td>Аналітичні роботи/презентація/реферат</td><td colspan="3">0-10 (обов’язково виконується у разі відсутності студента на заняттях)</td></tr>
<tr><td>Конспекти самопідготовки</td><td colspan="3">0-10 (обов’язково виконується у разі відсутності студента на заняттях)</td></tr>
<tr><td>Залік</td><td colspan="3">0-50 Обов’язковий для усіх студентів

50 б</td></tr>
</table>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
75-81	**C**		
68-74	**D**	задовільно	
61-67	**E**		
35-60	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1. Основні поняття геронтології та геріатричні стндроми.

Теми та зміст семінарських занять

Тема 1. (заняття 1) Поняття про геронтологію та геріатрію.

Основні розділи геронтології. Основні геріартричні синдроми. Які основні зміни в органах та системах відбуваються внаслідок старіння.

Заняття 2. Основні теорії старіння та сучасні вікові класифікації

Орієнтовні теми для обговорення:

1. Види старіння (природне, або фізіологічне), сповільнене (ретардоване), патологічне (прискорене), передчасне (прогерія).
2. Індивідуальна тривалість життя людини. Класифікація ВООЗ вікових

періодів життя людини.

3. Механізми старіння. Чинники ризику передчасного старіння. Критерії передчасного старіння.

4. Календарний і біологічний вік людини, їх показники для визначення швидкості старіння.

5. Профілактика прискореного старіння

Самостійна робота
Основні поняття геронтології та геріатричні синдроми.

Конспекти самопідготовки, визначень, загальної проблематики геріатрії. Особливості вікових змін систем організму. Паліативна допомога. Магістрантові необхідно на основі аналізу інформації представити узагальнену інформацію (конспект) про роботу паліативної допомоги в Україні

Тема 2. (заняття 3) **Синдром старечої астенії.**

Заняття 3. Синдром старечої астенії.

Які особливості, основні тести та опитувальники. Основні поради.

Практичне заняття побудоване на основі відеоматеріалів, про те як формується даний синдром, про те які важливі аспекти виявлення даного синдрому. Чому наростає слабкість .Що таке індекс слабкості.

Заняття 4. Синдром старечої астенії.

Що таке індекс слабкості. Як прогресує слабкість, шкала оцінку прогресування слабкості. Практичне застосування даної шкали. Поділ студентів на малі підгрупи і пропрацьовування клінічних випадків з подальшим обговоренням у групі.

Самостійна робота

Опрацювати ще раз відеоматеріал. Розробити програми для пацієнтів із даним синдромом. Визначити короткотермінові та довготермінові цілі для даної програми.

Тема 3. (Заняття 5) Особливості протікання саркопенії у осіб похилого та старечого віку.

Який вплив саркопенії на рухову активність та якість життя. Багатофакторність даного синдрому та вплив на інші системи організму.

Заняття 6. Особливості протікання саркопенії у осіб похилого та старечого віку.

відео з пацієнтами, допомога, правила, розгляд клінічних випадків та алгоритм дій. Чи впливає на розвиток саркопенії депресія?

Змістовний модуль 2. Комплексне геріатричне обстеження
Теми та зміст практичних занять

Тема 4. (Заняття7) Порушення ходи і падіння
алгоритм дій з пацієнтами при неврологічних та м'язово-больових порушеннях ходи, оцінка, опитувальники та їх практичне застосування

Заняття 8-9. Порушення ходи і падіння.
Вчимося визначати види порушень ходи, з чим пов'язані. Як правильно оцінити, опитувальники та їх практичне застосування.

Оцінка різних порушень ходи у пацієнтів похилого віку, розбір відео та на основі отриманих варіантів визначення основних програм роботи з пацієнтом. Як правильно тестувати пацієнта.

Самостійна робота
Аналіз програм для різних видів порушень ходи. Написати програму для пацієнтів із артрозом колінного суглобу.

Тема 5. Комплексне геріатричне обстеження.

Заняття 10. Оцінка програм мобільності пацієнтів з різними хронічними проблемами і віковими змінами
важливі аспекти оцінки можливості втручання, основні моменти, які можуть стати перепоною для впровадження таких програм, досвід особистий та інших країн, відео про роботу програм для осіб похилого та старечого віку.

Заняття 11. **Основні тести та опитувальники. Комплексне геріатричне обстеження.**
відео про роботу програм для осіб похилого та старечого віку, розгляд клінічних випадків та аналіз можливих втручань

Самостійна робота
Скласти план заходів для комплексного обстеження геріатричних пацієнтів. Конспекти самопідготовки.

Змістовний модуль 3. Порушення пам'яті і старіння

Теми та зміст практичних занять

Тема 6. (Заняття 12-13) Порушення пам'яті і старіння

розгляд шкал для пацієнтів, оцінка якості життя, алгоритм роботи з судинними

деменціями, із зазначених проблем, віддалені наслідки, які вплинуть на якість життя підбір технічних засобів та інші ортопедичні пристосування, особистий досвід, огляд клінічних випадків, хвороба Альцгеймера

Тема 7. (Заняття 14)Депресія у осіб похилого та старечого віку та її наслідки.

програми та алгоритми втручання при тривожних станах, їх види. Поведінкові моделі. Огляд клінічних випадків

Самостійна робота

За результатами практичних занять необхідно скласти Програми для осіб похилого віку, які мають тривожні чи депресивні стани. Конспекти самопідготовки.

Тема 8. (Заняття 15) Порушення сну у осіб похилого та старечого віку та наслідки

Алгоритм роботи фізичного терапевта із пацієнтами із порушеннями сну. Методики дихальних вправ та здорового способу життя для пацієнтів які мають значні порушення сну та засоби профілактики для здорового сну. Застосування цілеспрямованих фізіотерапевтичних втручань для профілактики порушень сну. Хронічне недосипання, що як впливає.

Самостійна робота.

Конспекти самопідготовки.

Методичні рекомендації до виконання практичної роботи, а саме програми з фізичної терапії при втручанні

При виконанні самостійної роботи з **теми 2,4,7** заповнюється за схемою:

1. На кого спрямована програма (на прикладі клінічного випадку). В переліку вказати захворювання, травму, патологію.
2. Довготривалі цілі програми (враховуючи потребу пацієнта та родини чи опікунів). Назвати щонайменше 2 цілі
3. Короткотермінові цілі (враховуючи стан пацієнта, його мотивацію та рівень рухової активності)
4. Написати обстеження, які заплановані для визначення мобільності, когнітивних навичок, рівень самообслуговування, рівень болю тощо.
5. Написати заплановані втручання

Рекомендована література

Основна:

1. Ковальчук І.В. Соціальна геронтологія: навчальний посібник. Чернівці, 2021. 264 с
2. Курація хворих з патологією опорно-рухової системи [Текст] : навч. посібник для студ. вищ. мед. навч. заклад. IV р. акред. / М. С. Клепач, В. С. Сулима, Т. М. Ковалишин та ін.- Івано-Франківськ : ІФДМУ, 2007. - 72 с. Всього: 133 прим. (абонемент – 121).
3. Мухін В.М., Фізична реабілітація : підручник. – Київ : Олімпійська література, 2000. –424 с.
4. Практичні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: навч. посіб. / [Н. А. Добровольська та ін.; під ред. Н. А. Добровольської та ін.]; Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. - Київ: Гельветика, 2020. - 367 с.
5. Розподіл постійного населення України за статтю та віком. Статичний збірник. – К. : Держ. комітет статистики України, 2007. – 416 с.
7. Сопко Р. Теоретичні концепції старіння та їх сутність // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія "Педагогіка, соціальна робота". Випуск 24.– 2012.– С.166-169.
8. Усова О.В. Основи геронтології: конспект лекцій. Навчальний посібник Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2013. – 130с
9. Івасик Н. Фізична реабілітація при порушенні діяльності органів дихання :навч. посіб. для студ. ВНЗ фізкультурного профілю / Наталія Івасик. - Львів,2007. - 166 с
10. Ногас А. О. Фізична реабілітація при множинних захворюваннях : навч.-метод. посіб. / А. О. Ногас, І. М. Григус. – Рівне, 2012. – 100 с.
11. Філак Я.Ф. Методичні рекомендації з дисципліни «Фізична терапія у геронтології та геріатрії». Ужгород, 2020. 32 с.

Допоміжна:

1. Анатомія людини : навч. посіб. / М. Я. Гриньків, Ф. В. Музика, С. М. Маєвська, Т. М. Куцериб. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 128 с.
2. Дідух Г. Вимірювання амплітуди рухів у людей з травмами опорно-рухового апарату //Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з фіз. культури та спорту: випуск 8: в 4-х т. Л., 2004. – Т.2. ст. 108 – 112 http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/13982
3. Майструк М. І. Фізична реабілітація хворих на хронічне обструктивне захворювання легень : монографія / М. І. Майструк. - Рівне, 2018. - 340 с.
4. Медико-соціальна експертиза та реабілітація хворих з ендокринною патологією: Посібник. – Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2017. – 124 с.
5. Мироненко С.Г. Фізична реабілітація при захворюваннях органів дихання: Навчальний посібник. – Полтава, 2019. – 50 с. Гриньків М. Нормальна анатомія : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Куцериб, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 224 с.

6. Тимрук-Скоропад К. Первинне оцінювання та планування фізичної терапії пацієнтів із хронічним обструктивним захворюванням легень з використанням інструментів на основі міжнародної класифікації функціонування / Катерина Тимрук-Скоропад // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2018. – № 1(31). – С. 45–53.

Інформаційні ресурси інтернет

1. https://members.physio-pedia.com/uk/ukraine-page-uk/
2.https://www.youtube.com/watch?v=Irkyt6oJD28https://www.youtube.com/watch?v=DMcho8Qd_ZY
3.https://www.youtube.com/watch?v=Zxidds_cWbUhttps://www.youtube.com/watch?v=ejlQEmU15PY
4. https://www.youtube.com/shorts/srenpTnNsgI
5. https://www.youtube.com/watch?v=6dZOjCiAXYM
6. https://www.youtube.com/watch?v=TBCPDhs9FSI
7. https://www.youtube.com/watch?v=E1N9YYH5JbU
8. https://www.youtube.com/watch?v=JwNgyoQKBnU